

ÖĞRENME STRATEJİLERİ KULLANIMININ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK BAŞARILARI, HATIRDA TUTMA DÜZEYLERİ VE DERSE İLİŞKİN TUTUMLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ*

Arş.Gör.Berfu K. TUNÇER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi
berfutuncer@gmail.com

Yrd.Doç.Dr.Bülent GÜVEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi
bulentg@comu.edu.tr

ÖZET

Bu araştırma öğretimde öğrenme stratejileri kullanımının akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve tutumlara olan etkisini belirlemek amacıyla, deneme modellerinden öntest-sontest kontrol gruplu modele göre desenlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya ilişkin denel işlem 2005–2006 öğretim yılı bahar döneminde Çanakkale Ömer Mart İlköğretim Okulu'nda deney ve kontrol grubu olarak belirlenen 5-A ve 5-C sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçları, İlköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğrenme stratejilerinin kullanıldığı deney grubundaki öğrenciler ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin akademik başarıları ve hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılık oluştuğunu; ancak İlköğretim 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğrenme stratejilerinin kullanıldığı deney grubundaki öğrenciler ile MEB 2004 öğretim programının uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı fark oluşmadığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Stratejileri, Akademik Başarı, Hatırd Tutma Düzeyi, Tutumlar

EFFECTS OF LEARNING STRATEGIES ON ACADEMIC ACHIEVEMENT, STUDENTS' RECALLING LEVEL AND STUDENTS' ATTITUDES TOWARD ASSIGNED COURSES

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the effects of use of learning strategies on academic achievement, recalling levels and attitudes toward lesson. An experimental research model (pretest-posttest control group). During the 2005-2006 education year's spring period, the illustrative transaction relating to the research was implemented at 5-A and 5-C classes of Çanakkale Ömer Mart Primary School. At the end of the research procedure, it was seen that there were meaningful differences in favor of experimental group between academic achievements and recalling levels of students. But it was also seen that there was no meaningful difference between attitudes of students to lesson who were taken place in the control group where Ministry of National Education 2004 education program were applied and students who were taken place in experimental group where learning strategies were used at Social Studies Lesson of Primary Education 5. class.

Key Words: Learning Strategies, Academic Achievement, Recalling Level, Attitudes

* Bu makale "Öğretimde Öğrenme Stratejileri Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarıları, Hatırd Tutma Düzeyleri ve Derse İlişkin Tutumları Üzerindeki Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Dünyada yaşanmakta olan teknolojik gelişmeler, sosyal, kültürel, bilimsel alanda gerçekleşen yenilikler; elde edilen yeni bilgilerin aynı hızda eğitim programlarına ve öğretilecek içeriğe yansıtılmasını neredeyse olanaksız duruma getirmiştir. Bireylerin yaşanan gelişmelere ayak uydurabilmeleri ve yeni bilgilere ulaşabilmeleri bu nedenle ayrı bir önem taşımaya başlamıştır. Öğrenen merkezli öğretim süreçlerinin sürekli vurgulandığı günümüzde bireylerden bilgiye ulaşabilmeleri, ulaştıkları bilgileri yorumlayıp kullanabilmeleri ve mevcut bilgiler ışığında yeni bilgiler ortaya koyabilmeleri beklenmektedir. Bireylerin bu özelliklere sahip olabilmeleri için nasıl öğrendiklerinin farkında olmaları gerekmektedir.

Bireylerin nasıl öğrendiklerinin farkına varmaları, bilgiye ulaşabilmeleri, ulaştıkları bilgileri yorumlayıp kullanabilmeleri ve mevcut bilgiler ışığında yeni bilgiler ortaya koyabilmeleri; öğrenmeyi öğrenmeleriyle, kısa ve öz anlatımla öğrenme stratejilerini öğrenmeleri ile olanaklı hale gelmektedir. Öğrenme stratejisi, bireyin kendi kendine öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerin her birine verilen genel addır (Weinstein ve Mayer, 1986). Tay (2002) öğrenme stratejisi kavramını, öğrencilerin öğrenme-öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında kendilerine sunulan bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirerek, ona anlam vermeleri ve kendilerine mal etmeleri için gerekli olan çabaları ortaya koymaları şeklinde tanımlarken; Sünbül (1998), öğrenme stratejilerinin öğrencilerin bağımsız olarak kendi öğrenme görevlerini gerçekleştirmelerini sağlayan teknikler, ilkeler ve alışkanlıklar olduğunu belirtmektedir.

Öğrenme stratejileri, bilginin edinilmesine ve kullanılmasına dönük zihin etkinliklerinin bilişsel stratejilerle gerçekleştirilmesi nedeniyle, hem “bilişsel stratejiler” içerisinde hem de bilişsel stratejilerle eşanlamlı olarak kullanılmakta, öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamaya dönük etkinlikleri kapsamından dolayı da “öğrenci stratejileri” şeklinde de adlandırılmaktadır. Ad olarak ister öğrenme stratejisi, ister bilişsel strateji, isterse öğrenci stratejileri olsun temel olarak bu stratejiler yalnızca öğrenmenin bilişsel yönüne değil duyuşsal yönüne de etki etmeyi amaçlayarak, öğrencilerin öğrenmelerini denetleme ve yönlendirme işlevini görürler (Özer, 1998).

Öğrenenler tarafından kullanılabilen ve yine öğretmenler tarafından öğrencilere öğretilen zihinsel işlemleri içeren öğrenme stratejileri desteği ile öğrenilenlerin niteliği yükseltilerek, öğrenmede kolaylık ve kalıcılık sağlanabilir (Babadoğan, 1994). Öğrenciler, her öğrenme konusu ya da durumu için farklı öğrenme stratejileri kullanabilirler. Bu durum öğrenme stratejilerinin çeşitlendirilebilir ve gerektiğinde değiştirilebilir nitelikte olduklarını göstermektedir. Farklı öğrenme stratejilerini kullanabilen ve yeni öğrenme stratejileri geliştirebilen öğrencilerin kendi kendilerine ve etkili öğrenmeyi gerçekleştirebildikleri söylenebilir.

Literatür incelendiğinde öğrenme stratejilerine ilişkin olarak yapılmış çeşitli sınıflamalar görülmektedir. Temel olarak en genel biçimiyle öğrenme stratejileri; Yineleme, Anlamlandırma, Örgütlenme, Anlamayı İzleme ve Duyuşsal Stratejiler şeklinde sınıflandırılabilir (Özer, 1998; Güven, 2004; Weinstein, 1988). Yineleme stratejileri, öğrencilerin bilgiyi seçmelerini ve edinmelerini sağlayan temel etkinliğin zihinsel yineleme şeklinde gerçekleştiği stratejilerdir. Okul öncesinden başlayarak sıklıkla öğretim basamaklarının tamamında kullanılabilir. İkinci sırada yer alan anlamlandırma stratejileri, öğrencilerin öğrenmeyi amaçladıkları bilgiyi daha önce öğrendikleri ve uzun süreli belleklerinde var olan bilgilerle bütünleştirerek, ona anlam yükleyerek öğrenmelerini sağlayan stratejilerdir. Zihinsel imge oluşturma ve cümlede kullanma anlamlandırma stratejileri kapsamında en sık yer verilen uygulamalardır.

Öğrenilecek bilgilerin yeniden düzenlenip yapılandırılarak öğrenilmesini sağlayan stratejiler ise örgütlenme stratejileri olarak adlandırılmaktadır. Özellikle karmaşık yapıdaki konuların öğrenilmesinde oldukça etkili olan örgütlenme stratejileri kapsamında yer verilen uygulamalar ise ana çizgileri çıkarma, bilgi şeması oluşturma ve çizelgeleştirme şeklinde sıralanabilir. Bilişsel stratejiler kapsamında ele alınan bir diğer strateji de anlamayı izleme stratejileridir. Anlamayı izleme öğrencilerin kendi öğrenmelerini düzenlemelerine, yürütmelerine ve denetlemelerine yön veren stratejiler olarak açıklanabilir. Son sırada yer alan duyuşsal stratejiler; öğrenmede güdüsel ve duygusal engelleri ortadan kaldırmaya yardım eden stratejiler olarak tanımlanmaktadır.

Öğrencilerin yukarıda sıralanan öğrenme stratejilerini etkili bir şekilde kullanamamalarının temelinde bilgi yetersizliği bulunmaktadır (Presley ve Harris,

1990). Özellikle ilköğretim öğrencilerinin kendilerine öğretilmeden öğrenme stratejilerini kullanmaları oldukça güçtür. Yapılan kimi araştırmalar sonucunda ulaşılan bulgular öğretim sürecinde öğrenme stratejileri kullanmanın akademik başarıyı artırdığını göstermektedir (Talu, 1997; Yıldız, 2003; Belet, 2005). Hem öğrencinin kendi başına öğrenmesini sağlaması, hem de akademik başarıyı artırması özellikleriyle önem taşıyan öğrenme stratejileri ilköğretimin birinci kademesinden başlayarak öğrencilere öğretilmelidir. İlköğretim kademesinde gerçekleştirilecek bu tür çalışmalar ile öğrenme gücü çeken ya da öğrenme için doğru ve etkili çalışma alışkanlığını kazanamamış öğrencilerin akademik özgüven kazanmalarına destek sağlanabilir, kimi derslere yönelik oluşan olumsuz tutum ya da ön yargıların ortadan kaldırılmasına yardımcı olunabilir.

İlköğretim birinci kademesinde, öğretmen, öğrenci ve ebeveyn tarafından sözel ağırlıklı olması ve içinde birçok soyut kavram yer alması nedeniyle ezber gerektiren bir ders olarak algılanan Sosyal Bilgiler dersini öğrenciler için daha anlamlı hale getirmek ve ezberlenmeye yönelten özel olguların öğrenilmesini kolaylaştırmak için öğrenme stratejilerinden yararlanılabilir (Erden, tarihsiz). Günümüzde toplumların geleceği, bilgi çağının gereklerini yerine getirip, gelişmelere ayak uydurmalarına bağlıdır. Geleceğe yönelik belirlenen hedeflere ulaşma gerekliliği, topluma yararlı yurttaş yetiştirme görevini kendine amaç edinmiş olan Sosyal Bilgiler dersinin önemini bir kat daha artırmaktadır.

Sosyal bilimlerin ilköğretim çağındaki bir bireşimi sayılan Sosyal Bilgiler dersinde, çocuk, içinde yaşadığı yakın ve uzak toplumsal çevresini, geçmişi, bugünü ve geleceği ile yakından tanıma olanağı bulur. Çocuğun, toplumsal kişiliğinin oluşturulması ve geliştirilmesinde bu dersin önemli bir işlevi vardır (Sözer, 1998). Sosyal Bilgiler öğrencilerin birçok sözel bilgi, kavram ve ilke öğrendikleri bir konu alanıdır. Bu bilgiler öğrenciler için anlamlı duruma getirilmediği durumda, öğrenciler ezberlemeye yönelmektedir (Erden, tarihsiz).

Öğretim kurumlarında öğrencilerin öğrenme ve ders çalışma davranışları konusunda en etkili yardımı alabilecekleri kişiler öğretmenlerdir. Ancak öğretmenlerin bu yardımı yeterli düzeyde sağlayabildiklerini söylemek pek olanaklı değildir.

Öğretmenlerin öğrencilerine öğrenmede başarılı olabilmeleri için genellikle nasıl ders çalışabileceklerine ilişkin etkili yol ve yöntemler öğretmekten çok çalışmalarını hatta çok çalışmalarını öğütledikleri gözlenmektedir. Bu da öğrencilerin öğrenme konusundaki gereksinimlerini karşılamaktan uzak kalmaktadır (Özer, 1993). İlköğretim de öğrenim gören öğrenciler, Sosyal Bilgiler derslerinde belirlenen davranışsal amaçları kazanmalarını sağlayacak içeriği, bir ders ya da konu alanı için belirlenen davranışsal amaçların her bir öğrenciye nasıl ve ne yolla kazandırılacağına belirlenmesi anlamına gelen öğrenme-öğretme sürecine, etkin bir biçimde katılarak öğrenmelidir (Güven, 2003). Sönmez (1999)'de öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde yoğun bir şekilde konu anlatımı yapmak yerine, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmelerine olanak tanıyacak bir yaklaşımı benimsemeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin yukarıda vurgulandığı biçimiyle bu görevi yerine getirebilmeleri ve öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine etkin bir biçimde katılarak başarılı öğrenme yaşantıları geçirebilmeleri için öğrenme stratejilerini öğrenmeleri gerekmektedir. İçeriğinde birçok olgu ve kavram barındıran Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde öğrenme stratejilerinin kullanılması, öğrencileri bu olgu ve kavramları ezberlemekten uzaklaştırarak, anlamlı öğrenmelerini sağlayabilecektir. Bunun yanında, öğrenciler hızla değişen bilgilere kendileri ulaşmayı, önemli bilgileri seçmeyi, onları anlamlandırıp yorumlayarak öğrenmeyi de başarır duruma gelebileceklerdir. Bu süreçte öğrenciler aktif öğrenen bireyler durumuna gelirken, öğretmenler de öğrencilerini bilgiye yönlendiren birer rehber olma görevini yerine getirmiş olacaklardır.

Türk eğitim sisteminin çeşitli öğretim kademelerinde öğrencilerin akademik başarısızlıkları ve öğrenme güçlüğü davranışları sıklıkla karşılaşılan önemli bir sorun olarak birçok araştırmada vurgulanmıştır. Bu sorunu oluşturan nedenlerin başında öğrencilerin etkili öğrenme konusundaki yetersizliklerinin geldiği, birçok öğrencinin etkili öğrenme davranışlarına, öğrenme stratejilerini kullanma yeterliliğine sahip olmadıkları ve bunları öğrenmeye gereksinim duydukları araştırmacılar tarafından (Kuzgun, 1989; Küçükahmet, 1987; Paykoç, 1986, Akt. Özer, 1993) belirtilmektedir. Öğrencileri iyi bir yurttaş olarak hayata hazırlamayı amaç edinen Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarılarına, derse ilişkin tutumlarına ve hatırd tutma düzeylerine etkisini

belirleyebilmek, gerek daha sonra yapılacak araştırmalara temel olması gerekse sınıf öğretmenlerine yol göstermesi açısından işlevsel değere sahip olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Yukarıda sözü edilen gereksinimlere dayalı olarak araştırmanın amacı öğrencilere öğretilen öğrenme stratejilerinin öğrencilerin akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini incelemek olarak belirlenmiş, temel amaca bağlı olarak aşağıdaki hipotezler sınanmıştır:

1) İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin sınav puanları arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.

2) İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.

3) İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı derecede farklılık oluşmuştur.

YÖNTEM

Bu araştırmada, öğretimde öğrenme stratejilerinden not alma, satır altı çizme ve bilgi haritası oluşturma stratejilerinin kullanımının öğrencilerin Sosyal bilgiler dersindeki akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu model” kullanılmıştır.

Deneme modellerinden “öntest-sontest kontrol gruplu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Her iki grupta da deney öncesi ve deney sonrası ölçmeler yapılır (Karasar, 2004). Denel işlem Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ve normal öğretim yapan bir

İlköğretim okulunda, şube şeklinde yapılandırılmış iki sınıfta uygulanmış, sınıflardan biri deney diğeri kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney öncesi gerçekleştirilen öntest uygulamasının verileri deney ve kontrol gruplarının denkleştirilmesinde kullanılmış, denel işlemin etkililiğinin sınaması ise sontest sonuçlarına bakılarak gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın kuramsal boyutunun oluşturulabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından konu ile ilgili yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve konu uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Akademik başarı değişkeni ile ilgili verilerin toplanması amacıyla “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin kazanımlarının kazanılma derecelerini ölçen bir ünite başarı testi hazırlanmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Devci (2002) tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğrencilerin belirlenen üniteye akademik başarılarını belirleyebilmek amacıyla hazırlanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nin, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun ve üniteye kazanımları ölçmeye yönelik olması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Programı incelenmiş, Ömer Mart İlköğretim Okulu ve Mustafa Kemal İlköğretim Okulu 5.sınıf öğretmenleri ile konunun uzmanı olan öğretim elemanlarından görüş alınmıştır. Testin kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesinin 5 kazanımından her birini ölçen en az 5 soru maddesi olmasına özen gösterilmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nin güvenilirliğini belirlemek amacıyla, ünite başarı testi Çanakkale ilindeki Mustafa Kemal İlköğretim Okulu’nun 5-A ve 5-B sınıflarında öğrenim gören 75 öğrenciye uygulanmış ve uygulama sonucunda elde edilen veriler üzerinde madde analizi yapılmıştır. Ön uygulama öncesi 50 maddelik olarak hazırlanan test yapılan madde analizi sonrasında madde güçlük indekslerine göre 40 maddeye düşürülmüş, maddelerin elenmesinde ünitenin 5 kazanımına ait maddelerin sayısında dengesizlik olmamasına dikkat edilmiştir. Madde analizinden sonra ünite başarı testi maddeleri tek ve çift sorular şeklinde iki bölüme ayrılmış, testi yarılama tekniği kullanılarak

güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır. Hesaplama sonucu bulunan değer .81'dir. Bu oldukça iyi bir değer olarak kabul edilebilir. (Özdamar, 1997).

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öğrenci tutumlarıyla ilgili veriler ise Deveci (2002) tarafından geliştirilen "Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği 31 maddeden oluşmaktadır. Geçerlik ve güvenirlik çalışması 2003 yılında Güven tarafından tekrar yapılmış ve Cronbach Alpha güvenirlik değeri .86 olarak belirlenmiştir. Bu değere bağlı olarak, ölçeği oluşturan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğu söylenebilir. Ayrıca ölçekte yer alan her bir madde teker teker ölçekten çıkarıldığında .86 olarak hesaplanan alpha güvenirlik katsayısında bir değişme olmadığından, güvenirlik çalışmaları sonucunda herhangi bir madde ölçekten çıkarılmamıştır.

Geçerliği belirlemek için ise, kapsam geçerliği ve yapı geçerliği sınamaları yapılmıştır. Bu aşamada kapsam geçerliği için yeni bir sınamaya yapılmamış, ölçek maddelerinin belirlenmesinde alınan uzman görüşleri kapsam geçerliğini belirlemeye uygun ve yeterli sayılmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda değişikliğe ve düzeltmeye uğratılan maddelerden oluşan ölçeğin ölçme amacına uygun olduğu ve ölçülmek istenilen alanı temsil ettiği söylenebilir.

Yapı geçerliği için de faktör analizi yapılmış, analiz sonrası 35 maddelik ölçek 31 maddeye düşürülmüştür. Deneme aracının yapı geçerliği sınaması için yapılan faktör analizi ile aynı zamanda ölçeğin kaç boyutlu ve bu boyutların neler olduğu belirlenmiştir. Öncelikle yapılan temel bileşenler çözümlemesi ve Varimax tekniği ile yapılan döndürme işlemi sonunda, özdeğeri 1.00'den büyük olan onbir faktör ortaya çıkmıştır. Ancak faktör sayısının beklenenden çok çıkması nedeniyle, bu sayının azaltılıp azaltılamayacağı yoklanmak istenmiştir. Öncelikle faktörler arasındaki farka bakılarak eleme yapılmış, 0.1'den az fark olan faktörler değerlendirmeye alınmamıştır. İkinci olarak Cattell'in "scree" sınaması (Kline, 1994) yapılmış, "Scree" sınaması grafiğinde, grafik eğrisinin hızlı düşüş gösterdiği noktanın altıncı faktörün olduğu yer olduğu belirlenmiştir. Altıncı faktörden sonra eğrinin aynı doğrultuda ilerlediği görüldüğünden, ölçekteki faktör sayısının altı'da kalması gerektiğine karar verilmiştir.

Ölçekteki altı faktörün varyans değerleri toplamı toplam varyansın %46,5'ini açıklamaktadır. Toplam varyans değerinin kabul edilebilir oran olan %41'in (Kline, 1994) üstünde bulunması ölçeğin altı faktörden oluşan bir ölçek olarak değerlendirilmesine olanak tanımıştır.

Denekler

Araştırmanın evrenini 2005–2006 eğitim öğretim yılında Çanakkale ilindeki Ömer Mart İlköğretim okulunun 5-A ve 5-C sınıflarında öğrenim gören toplam 85 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın başında öğrencilere öntest olarak uygulanan “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”, “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” ve Sosyal bilgiler dersine ilişkin karne notları doğrultusunda yapılan denkleştirme sonucunda 40 öğrenci araştırma kapsamına alınmıştır. Deney ve kontrol gruplarının random yolla belirlenebilmesi amacıyla kura çekilmiş, kura çekimi sonucunda şubelerden 5-A deney, 5-C ise kontrol grubu olarak belirlenmiştir.

Denel İşlem

Denel işlemin başlamasından önce araştırmacı tarafından deney ve kontrol gruplarının öğretmenlerine araştırmanın amacı, özelliği ve nasıl uygulanacağı anlatılmıştır. Deney grubunun öğretmeni ayrıca denel işlemin uygulanmasında yapması gerekenler, öğrenme stratejilerinin nitelikleri, Sosyal Bilgiler dersinde nasıl uygulanması gerektiği, araştırmacı tarafından hazırlanan metinlerin nasıl kullanılacağı hakkında bilgilendirilmiş ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesine ait metinler ve öğrencilerin çalışmalarını kontrol etmede kullanılan asetatlar verilmiştir.

Öğretmenlerin bilgilendirilmesi sürecinden sonra, her iki gruba da sınıflarında öğretimde öğrenme stratejilerinin kullanımının Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıları, hatırd tutma düzeyleri ve derse ilişkin tutumları üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma yapılacağı açıklanmıştır. Daha sonra “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” her iki gruba öntest olarak uygulanmıştır. “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” verileri ve karne notları temel alınarak yapılan denkleştirmeden sonra deney grubundaki öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan

planlar doğrultusunda 3 ders saati süren bir öğretim yapılmıştır. Bu öğretimde öğrencilere öğrenme stratejilerinin yararları, nasıl kullanılacağı ve çalışmanın nasıl yürütüleceği hakkında bilgiler verilmiştir. Öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesinden sonra, haftada üç ders saati olmak üzere dört hafta süren öğretim uygulamasına başlanmıştır. 03 Nisan 2006 – 28 Nisan 2006 tarihleri arasında gerçekleştirilen öğretim uygulamasında deney grubunda bulunan öğrencilere Toplum İçin Çalışanlar ünitesinde o hafta işledikleri konuları içeren metinler verilmiş ve öğrenme stratejilerini kullanarak çalışmalarını istenmiştir. Kontrol grubunda ise öğretim, “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi 2004 MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan etkinliklerle gerçekleştirilmiştir. Buradaki uygulamalar araştırma konusu derste ve diğer derslerde yardımcı araştırmacı tarafından gözlenmiş, 2004 MEB Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda etkinliklerin dışında bir etkinlik yapılmadığı gözlem raporunda ifade edilmiştir.

Denel işlem öncesinde deney grubu sınıf öğretmenine “Öğrenme Stratejileri Kullanılarak Yapılan Öğretimin Uygulanmasına İlişkin Yönerge” verilmiş ve denel işlem süresince yönergeye uygun davranması istenmiştir. Deney grubunda denel işlem süresince sınıf öğretmeni tarafından Sosyal Bilgiler dersleri işlenmiş, buna ek olarak haftanın son Sosyal Bilgiler dersinden sonra öğrencilere öğretmen tarafından üniteyle ilgili metinler dağıtılmış ve öğrencilere metni hangi stratejiyi kullanarak çalışacakları açıklanmıştır. Bir sonraki haftanın başında öğretmen, araştırmacı tarafından hazırlanmış olan asetatları kullanarak öğrencilerin çalışmalarını kontrol etmelerini sağlamıştır. Denel işlemin planlandığı şekilde gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği araştırmacı tarafından izlenmiş ve “Öğrenme Stratejileri Kullanımına İlişkin Uygulama Gözlem Formu” doldurulmuştur.

Denel işlemin bittiği gün sontest olarak “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” ve “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Sontestin uygulandığı günden 21 gün sonra “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” öğrenme stratejilerinin öğrencilerin hatırd tutma düzeylerine etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol grubunda bulunan öğrencilere eş zamanlı olarak uygulanmıştır.

Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 1) 2005-2006 öğretim yılında Çanakkale il merkezinde bulunan İlköğretim okullarında öğrenim gören 5.sınıf öğrencileri ile
- 2) 5.sınıf Sosyal Bilgiler dersinin “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi ile
- 3) Deneysel çalışma içerisinde kullanılan öğrenme stratejileri bakımından araştırma; not alma, satır-altı çizme ve bilgi haritası oluşturma stratejileri ile
- 4) Öğrencilerin akademik başarı, hatırd tutma düzeyi ve derse ilişkin tutumlarının incelenmesi ile sınırlıdır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmada ilk olarak “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmak istenmiştir. Bu denencenin sınanması amacıyla, öncelikle deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin öntest uygulamasından aldıkları puanların, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nden almış oldukları puanlara göre durumları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” Öntest Puanlarına Göre Karşılaştırma

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t
Deney grubu	20	49.38	18.81	38	.044*
Kontrol grubu	20	49.13	16.83		

P > 0.05

Tablo 1’de deney grubundan ve kontrol grubundan araştırma kapsamına alınarak eşleştirilmiş öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nden almış

oldukları öntest puanlarına uygulanan t-testinin sonuçları bulunmaktadır. Deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 0.25 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = .044$ değeri bulunmuştur. Bu değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde t tablo değeri olan 1.684' ün oldukça altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar” ünitesi akademik başarı düzeyleri deney öncesinde birbirine denktir.

Denel işlem sonrasında etkililiğini gözlemek amacıyla deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin sontest puan ortalamaları arasında anlamlı bir farkın bulunup bulunmadığı incelenmiştir. Tablo 2’de deney ve kontrol gruplarının sontest puanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” Sontest Puanlarına Göre Karşılaştırma

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t
Deney grubu	20	77.50	17.37	38	2.912**
Kontrol grubu	20	60.38	19.81		

** $p < 0.05$

Tablo 2’de belirtildiği üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin sontestten almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 17.13 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 2.912$ değeri bulunmuştur. Bulunan değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde t tablo değeri olan 1.684' ün oldukça üzerinde bulunmaktadır. Bu sonuca göre, “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin akademik başarıları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi doğrulanmıştır. Başka bir deyişle, bu araştırma Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanmasının akademik başarılarını artırmada etkili

olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, Görgeç (1997)'in özetleme kuralları ve bilgi haritası tekniğinin öğretildiği gruplardaki öğrenciler ile kendi stratejisini kullanan kontrol grubu öğrencilerinin öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaştığı araştırmasının bulgusuyla örtüşmemekle birlikte; Talu (1997), Yıldız (2003) ve Belet (2005)'in araştırmalarının bulguları ile paralellik göstermektedir. Talu (1997) 10. sınıfta okuyan 88 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında, öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejileri ile karne notları arasında anlamlı bir fark olduğunu ve karne notları üzerinde en fazla tekrar stratejilerinin etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Yıldız (2003) da araştırmasında öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunun akademik başarı düzeyi ile kontrol grubunun akademik başarı düzeyi arasında deney grubu lehine anlamlı fark olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Akademik başarı ile ilgili olan sınamadan sonra araştırmanın ikinci denencesi olan “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi sınanmak istenmiştir. Bu sınamanın gerçekleştirilebilmesi amacıyla öncelikle deney ve kontrol gruplarındaki deneklerin Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeğinden almış oldukları tutum puanlarının aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, elde edilen ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır.

Tablo 3’de deney ve kontrol gruplarında bulunan öğrencilerin denel işlem öncesinde uygulanan tutum ölçeğinden almış oldukları öntest puanlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. Deneklerin “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Öntest Puanlarına Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t
Deney grubu	20	117.45	15.65	38	0.894*
Kontrol grubu	20	113.25	14.02		

*p>0.05

Tablo 3’de deney ve kontrol grubundan araştırma kapsamına alınarak eşleştirilmiş öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği’nden almış oldukları öntest puanlarına uygulanan t-testi sonuçları bulunmaktadır. Deney grubundaki

öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin öntestten almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 4.20 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 0.894$ değeri bulunmuştur. Bu değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde t tablo değeri olan 1.684'ün altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre; deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları denel işlem öncesi birbirine denk olduğu söylenebilir.

Denel işlemin uygulanmasından sonra Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlara etkisini belirlemek amacıyla deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere tekrar uygulanan Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nden elde ettikleri sontest puanlarına ilişkin bulgulara Tablo 4'de yer verilmiştir.

Tablo 4. Deneklerin “Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği” Sontest Puanlarına Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t
Deney grubu	20	115.25	21.30	38	0.169*
Kontrol grubu	20	114.30	13.28		

* $p > 0.05$

Tablo 4'de deney ve kontrol grubundan araştırma kapsamına alınarak eşleştirilmiş öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersi Tutum Ölçeği'nden almış oldukları sontest puanlarına uygulanan t-testi sonuçları yer almaktadır. Deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin sontestten almış oldukları puanların aritmetik ortalaması arasında deney grubu lehine 0.95 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve $t = 0.169$ değeri bulunmuştur. Bu değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde t tablo değeri olan 1.684'ün altında bulunmaktadır. Bu sonuç, her iki grubun aritmetik ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olmadığını göstermektedir. Bu sonuca göre; denel işlem sonrasında deney ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark

oluşmamıştır. Elde edilen sonuçlar, “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi reddedilmiştir. Bu sonuç Belet (2005)’in araştırmasının bulgularıyla örtüşmemekle birlikte, Güven (2003) ve Özbek (2006)’in araştırma bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu bulgu, tutumların yaşantı ile kazanılan duyuşsal özellikler olduğu ve kolay bir şekilde değiştirilemeyeceği görüşünü desteklemektedir.

Araştırmanın son denencesi olan “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesinin sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilere “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” sontestin uygulanmasından 21 gün sonra hatırd tutma testi olarak uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin hatırd tutma testinden aldıkları puanların, aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış, ortalamalar arasındaki fark t testi ile sınanmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi”nden almış oldukları puanlara göre durumları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Deneklerin “Toplum İçin Çalışanlar Ünitesi Başarı Testi” Hatırd Tutma Puanlarına Göre Durumu

Gruplar	N	$\bar{X}$	ss	sd	t
Deney grubu	20	78.63	18.25	38	2.385**
Kontrol grubu	20	64.00	20.46		

**P<0.05

Tablo 5’de yer aldığı üzere, deney grubundaki öğrencilerle kontrol grubundaki öğrencilerin hatırd tutma testinden almış oldukları puanların aritmetik ortalamaları arasında deney grubu lehine yaklaşık 14.63 puanlık bir fark vardır. Bu farkın anlamlı olup olmadığının sınanması amacıyla deney ve kontrol gruplarının ortalama puanlarına t-testi uygulanmış ve t=2.385 değeri bulunmuştur. Bulunan değer 38 serbestlik derecesinin .05 anlamlılık düzeyinde t tablo değeri olan 1.684’ün oldukça üzerinde

bulunmaktadır. Bu sonuca göre, “İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark vardır” denencesi doğrulanmıştır. Bu sonuç, Görge (1997), Yıldız (2003) tarafından gerçekleştirilen araştırmaların bulgularını desteklemektedir. Görge (1997) araştırmasında özetleme becerisi yüksek öğrencilerin öğrenme ve hatırlama düzeylerinin yüksek olduğunu belirlerken, Yıldız (2003) ilköğretim 5. sınıf Fen Bilgisi dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunun hatırd tutma düzeyinin kontrol grubundan daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

SONUÇ ve ÖNERİLER

İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejileri öğretilerek gerçekleştirilen öğretimin, öğrencilerin akademik başarıları, derse ilişkin tutumları ve hatırd tutma düzeylerine etkisini belirleyebilmek amacıyla gerçekleştirilen denel işlem öncesi ve sonrasında toplanan verilerin istatistiki çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar sırasıyla şöyledir;

- Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretim, akademik başarıyı artırmaktadır.
- İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin derse ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır. Başka bir deyişle, Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretim, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumları üzerinde etkili olmamıştır.
- İlköğretim 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerinin öğretildiği deney grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri ile kontrol grubunda bulunan öğrencilerin hatırd tutma düzeyleri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark oluşmuştur. Başka bir deyişle, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretim, öğrencilerin

öğrendiklerini hatırd tutmalarında etkili olmuştur.

Bu araştırma sonunda elde edilen sonuçlara dayalı olarak, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını artırmada ve öğrendiklerini hatırd tutmalarını sağlamada etkili olduğu, ancak Sosyal Bilgiler dersine ait tutumlarına beklenen düzeyde bir etki yapmadığı yargısına ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak öğretmenlere, program geliştirme uzmanlarına ve araştırmacılara yönelik kimi öneriler de getirilmiştir;

- Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek yapılan öğretim, öğrencilerin akademik başarılarını artırmaktadır. Bu nedenle, ilköğretim Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere öğrenme stratejileri öğretilerek öğretim yapılması sağlanabilir. Öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesi amacıyla öğretmenlere öğrenme stratejileri ile ilgili hizmet içi eğitim verilebilir. Bu araştırmada öğrencilere öğrenme stratejilerini öğretmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış metinler ve asetatlar, öğretmenler tarafından Sosyal Bilgiler derslerinde yeni metinler ve asetatlar hazırlanmaları amacıyla örnek alınabilir.
- Eğitim fakültelerinin “Sınıf Öğretmenliği” programında öğrenim gören öğretmen adaylarına öğrenme stratejileri öğretilerek, onların meslek hayatlarında öğrencilerine öğrenme stratejilerini öğretmeleri ve öğretimlerinde bu stratejilerden yararlanmaları sağlanabilir.
- Ayrıca; Sosyal Bilgiler dersinde bu araştırmada yer almayan öğrenme stratejileri ele alınarak deneysel çalışmalar desenlenmeli ve bu öğrenme stratejilerinin akademik başarıya, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutuma ve hatırd tutma düzeyine etkisi belirlenmelidir. Öğrencilere öğrenme stratejilerinin öğretilmesiyle yapılan öğretimin diğer derslerde akademik başarıya, o derse ilişkin tutuma ve hatırd tutma düzeyine etkisi belirlenmelidir. Öğretmenlerin öğretimde öğrenme stratejilerini kullanma durumlarının kıdemlerine, öğrenimlerine ve öğrenme stratejilerine ilişkin bilgilerine göre

değişip değişmediği belirlenmelidir. Öğretmenlere öğrenme stratejileri ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesinin öğrenme – öğretme süreçlerini ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını etkileme düzeyini belirlemeye yönelik araştırmalar desenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Babadoğan, C. (1994). *Öğrenme Stilleri ve Stratejileri Arasındaki İlişki*. I.Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri 28–30 Nisan 1994. Adana: Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Belet, D.Ş. (2005). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Deveci, H.(2002). *Sosyal Bilgiler Dersinde Probleme Dayalı Öğrenmenin Öğrencilerin Derse İlişkin Tutumlarına, Akademik Başarılarına ve Hatırlama Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Görgeç, İ. (1997). *Özetleme ve Bilgi Haritası Oluşturma Öğretiminin Bilgilendirici Bir Metni Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Güven, B. (2003). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Alan Bağımlılık- Alan Bağımsızlık Bilişsel Stil Boyutlarına Uygun Olarak Hazırlanan Öğretim Etkinliklerinin Akademik Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Güven, M. (2004). *Öğrenme Stratejileri ile Öğrenme Stilleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kline, P. (1994). *Easy Guide to Factor Analysis*. London: Routledge.
- Özer, B. (1993). Öğretmen Adaylarının Etkili Öğrenme ve Ders Çalışmadaki Yeterliliği. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 639. Eskişehir.
- , (1998). *Öğrenmeyi Öğretme*. Eğitim Bilimlerinde Yenilikler. Editör: Ayhan

- Hakan, İlköğretim Öğretmenliği Lisans Tamamlama Programı. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1016, ss.149-160.
- Özbek, Ö. (2006). *Öğrenme Stili Özelliklerinin Dikkate Alındığı Öğretim Etkinliklerini Uygulamanın Akademik Başarı, Tutumlar ve Hatırda Tutma Düzeyi Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özdamar, K. (1997). Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi I. Anadolu Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Pressley, M. ve K.R, Harris. (1990). *What We Really Know About Strategy Instruction*. Educational Leadership, September: 31–35.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (1998). *Sosyal Bilimler Kapsamında Sosyal Bilgilerin Yeri ve Önemi*. Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Ed: Gürkan Can) Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Sünbül, A.M. (1998). *Farklı Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı, Tutum, Okuduğunu Anlama ve Öğrenmenin Kalıcılığına Etkisi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Talu, N. (1997). *Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi 10.Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Tay, B. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf Ortamında Kullandıkları Öğrenme Stratejileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Yıldız, N. (2003). *İlköğretim 5.Sınıf Fen Bilgisi Dersinde Öğrencilere Kazandırılan Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Akademik Başarıları ve Hatırda Tutma Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Weinstein, C. E. ve Mayer, R.E. (1986). The Teaching of Learning Strategies . *Handbook of Research on Teaching*. Ed: M.C.Witlock. New York: Macmillan Company.

Weinstein, C. (1988). *Assesment and Training of Student Learning Strategies*. Learning Strategies and Learning Strategies. Ed: Ronald R. Schmeck. Newyork, Plenum pres.